
האוניברסיטה העברית בירושלים

סילבוס

מבוא לאמנות מסופוטמית באלף השני לפנה"ס - 43483

תאריך עדכון אחרון 06-09-2016

נקודות זכות באוניברסיטה העברית: 2

תואר: בוגר

היחידה האקדמית שאחראית על הקורס: ארכאולוגיה והמזרח הקרוב הקדום

השנה הראשונה בתואר בה ניתן ללמוד את הקורס: 0

סמסטר: סמסטר ב'

שפת ההוראה: עברית

קמפוס: הר הצופים

מורה אחראי על הקורס (רכז): פרופ' טלי אורנן

דוא"ל של המורה האחראי על הקורס: tallay.ornan@mail.huji.ac.il

שעות קבלה של רכז הקורס: יום ד' 12.00-13.00 בתיאום מראש

מורי הקורס:

תאור כללי של הקורס:

סקירה של האומנות המסופוטמית באלף השני לפנה"ס (בקירוב 2000-1000) תוך דגש על הייצוג המלכותי והדתי. נכיר וננתח פסלים, תבליטים, ציורי קיר, ותיאורים חזותיים על לוחיות חרס וחומות גליל, שנחפרו באתרי דרום מסופוטמיה (עיראק), במארי שבמזרח סוריה, ובאבלה שבצפון מערב סוריה.

מטרות הקורס:

לספק כלים מתודולוגיים לניתוח האומנות העתיקה באמצעות ממצאים ארכיאולוגיים חזותיים, שיאפשרו הבנה עמוקה יותר של התרבות המסופוטמית ותפישות עולמה בפרק הזמן הנידון.

תוצרי למידה

בסיומו של קורס זה, סטודנטים יהיו מסוגלים:

לזהות ולהכיר את מאפייני הייצוג החזותי בתקופה הנידונה ולהבין את תפקידו במסגרת התרבותית, הדתית והפוליטית של זמנו. לתלמידים יהיו הכלים המתאימים לסווג את שפע העדויות מתקופה זו לקטגוריות מובנות ומושכלות שינהירו את מאפייני התקופות הנידונות.

דרישות נוכחות (%) :
100%

שיטת ההוראה בקורס: הוראה פרונטלית בליווי מצגות.

רשימת נושאים / תכנית הלימודים בקורס:

- המסגרת ההיסטורית: ההגמוניה של שושלות איסין-לרסה, ימי השושלת ה-1 של בבל, השושלת הכשית בתקופות הבבלית התיכונה, אשור הקדומה והתיכונה
- האומנות בתקופת ההגמוניה של ערי-הממלכה איסין ולרסה
- חותמות גליל במחצית הראשונה של האלף השני
- אומנות בתקופה הבבלית הקדומה: פסלים ולוחיות חרס
- מארי: אומנות בתקופה הבבלית הקדומה
- אשור: אומנות בתקופה האשורית הקדומה
- אשור ואנטוליה: חותמות גליל וטביעות חותם מן המושבות האשוריות בקפדוקיה
- תיאורי מלחמה: האסטילה של דדושה שליט אשכנז
- חמורבי והאל שמש על תבליט 'קודקס חמורבי'
- חותמות בתקופות הבבלית התיכונה והאשורית התיכונה
- מונומנטים ופסלים בבבל ובאשור במחצית השנייה של האלף ה-2 לפנה"ס
- דחיית דמות האל באומנות הכשית (בבלית תיכונה): אבני כדורו (גבול)
- ביקור במוזיאון ארצות המקרא

- Aruz J. et al. eds. 2008, *Beyond Babylon: Art, Trade, and Diplomacy in the Second Millennium B.C* (The metropolitan Museum of Art), New Haven and London, 13-39, 70-90, 200-213.
- Assante J. 2001, *Sex, Magic and the Liminal Body in the Erotic Art and Texts of the Old Babylonian Period*, in S. Parpola and R.M. Whiting (eds.), *Sex and Gender* (Proceedings of the 47th Rencontre Assyriologique Internationale, Helsinki, July 2-7, 2001), Part I, Helsinki, 27-52.
- Assante J. 2002, *Style and Replication in 'Old babylonian Terracotta Plaques*, in O. Loretz, K.A. Metzler, H.-P. Schaudig eds., *Ex Mesopotamia et Syria Lux: Festschrift für Manfred Dietrich zu seinem 65. Geburtstag* (AOAT 281), Munster, 1-29.
- Bahrani Z. 2008, *Rituals of War: the Body and Violence in Mesopotamia*, New York, 114-120, 131-147.
- Collon D. 1987, *First Impressions, Cylinder Seals in the Ancient Near East*, London.
- Collon D. 2005, *The Queen of the Night* (British Museum Objects in Focus), London.
- Curtis J.E. & Collon D. 1996, *Ladies of Easy Virtue*, in H. Gasche, B. Hrouda eds., *Collectanea orientalia, Histoire, Arts de l'espace et Industrie de la terre, etudes offertes en hommage à Agnès Spycket* (CPOA 3), Paris, 89-95.
- Feldman M. H. 2010, *Objects Agency? Spatial Perspective, Social Relations, and the Stele of Hammurabi*, in S. R. Steadman and J. C. Ross eds., *Agency and Identity in the Ancient Near East, New Paths Forward*, London and Oakville, 148-165.
- Lambert W.G. 1987, *Gilgamesh in Literature and Art: The Second and First Millenia*, in A.E. Farkas P.O. Harper and E.B. Harrison eds., *Monsters and Demons in the Ancient and Medieval Worlds, Papers Presented in Honor of Edith Porada*, Mainz, 37-5.
- Margueron J. -C. 2004, *Mari, Métropole de l'Euphrate au IIIe et au début IIe millénaire av. J.-C.*, Paris, 317-523.
- Moortgat A. 1969, *The Art of Ancient Mesopotamia, The Classical Art of the Near East*, London & New York, 54-92.
- Ornan, T. 2005, *The Triumph of the Symbol, Pictorial Representation of Deities in Mesopotamia and the Biblical Image Ban* (OBO 213), Fribourg and Göttingen, 18-59.
- Ornan T. 2001, *The Bull and Its Two Masters – Moon and Storm Deities in Relation to the Bull in Ancient Near Eastern Art*, IEJ 51, 1-26.
- Ornan T. 2010, *Humbaba, the Bull of Heaven and the Contribution of Images to the Reconstruction of the Gilgamesh Epic*, in H.-U. Steymans ed., *Gilgamesh – Epic and Iconography* (OBO 245), Fribourg & Göttingen, 229-260, 411-424. על ג'תשס"ט אורן, הנראה ועל הנכתב: הממצא החזותי והעדויות הכתובות אודות חמבב ופר-השמיים, ארץ-ישראל, מחקרים בידיעת הארץ ועתיקותיה כ"ז, ספר חיים ומרים תדמור, ירושלים, 18-32
- Schlossman B.L. 1981/2, *Portraiture in Mesopotamia in the Late Third and Early Second Millennium B.C. Part 2: The Early Second Millennium*, AfO 28, 143-170.
- Schmandt-Besserat D. 2007, *When Writing Met Art: from Symbol to Story*, Austin, 87-100.
- Schwartz G. 2013, *An Amorite Global Village: Syrian-Mesopotamian Relations in the Second Millennium B.C.*, in J. Aruz, B. Graff, Y. Rakic eds., *Cultures in Contact, from*

חומר לקריאה נוספת:

- גבאי א' ווייס ת' תשס"ג, המיתולוגיה הבבלית (סדרת מיתוסים), תל אביב.
הורוויץ א' ו' תשס"ח, לדיוקנו של האל המסופוטמי, בתוך מ' קיסטר, י' גייגר, נ' נאמן, ש' שקד
(עורכים), אלי קדם, הפוליתאיזם בארץ-ישראל ושכנותיה בעת העתיקה, מן האלף השני לפנה"ס ועד
עליית האיסלאם, ירושלים, 1-33.
שפרה, ש', וקליין, י', תשנ"ז, בימים הרחוקים ההם, אנתולוגיה משירת המזרח הקדמון, תל אביב,
307-183.
שפרה, ש', תשס"ח, המלים ככישוף והכישוף שבמלים, שיחות על ספרות המזרח הקדום, ישראל [תל
אביב].
Black, J. & Green, A., 1992, Gods, Demons and Symbols of Ancient Mesopotamia,
An Illustrated Dictionary, London.
Charpin D. 2012, Hammurabi of Babylon, London.
Frankfort, H., 1996, Art and Architecture of the Ancient Orient, 5th rev. edition, New
Haven and London.
Kuhrt A. 1995, The Ancient Near East, c. 3000-330 BC, vol. I, London and New York,
332-381 (paperback ed. 1997).
Koppen van, F., 2006, Old Babylonian Period Inscriptions, in M. W. Chavalas ed.,
The Ancient Near east, Historical Sources in Translation, Oxford.
Mieroop Van de M. 2005, King Hammurabi of Babylon, A Biography, Oxford.
Roaf, M., 1990, Cultural Atlas of Mesopotamia and the Ancient Near East, New York
and Oxford.

הערכת הקורס - הרכב הציון הסופי :

מבחן מסכם בכתב/בחינה בעל פה 100 %
הרצאה 0 %
השתתפות 0 %
הגשת עבודה 0 %
הגשת תרגילים 0 %
הגשת דו"חות 0 %
פרויקט מחקר 0 %
בחנים 0 %
אחר 0 %

מידע נוסף / הערות: